

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1982
Σελ. 125-133

ΕΞΟΧΙΚΗ ΛΑΜΠΡΗ

ΠΑΙΔΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Καλὰ τὸ ἔλεγεν ὁ μπαρμπα-Μηλιός, ὅτι τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκινδύνευον νὰ μείνουν οἱ ἄνθρωποι οἱ χριστιανοί, οἱ *ξωμερίτες**, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἀλειτούργητοι. Καὶ οὐδέποτε πρόρρησις ἔφθασε τόσον ἐγγὺς νὰ πληρωθῆ, ὅσον αὐτῆ· διότι δις ἐκινδύνευσε νὰ ἐπαληθεύσῃ, ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ Θεὸς ἔδωκε καλὴν φώτισιν εἰς τοὺς ἀρμοδίους καὶ οἱ πτωχοὶ χωρικοί, οἱ γεωργοποιμένες τοῦ μέρους ἐκεῖνου, ἠξιώθησαν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀκούσωσι τὸν καλὸν λόγον* καὶ νὰ φάγωσι καὶ αὐτοὶ τὸ κόκκινο αὐγόν.

Ἔοικε αὐτὰ διότι τὸ μὲν ταχύπλουν, αὐτὸ τὸ προκομμένον πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖ δῆθεν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν ἀτυχῶν νήσων καὶ τῆς ἀπέναντι ἀξένου ἀκτῆς, σχεδὸν τακτικῶς δις τοῦ ἔτους, ἤτοι κατὰ τις δύο ἀλλαξοκαιριές, τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ ἔαρ, βυθίζεται, καὶ συνήθως χάνεται αὐτανδρον· εἶτα γίνεται νέα δημοπρασία, καὶ εὐρίσκεται τολμητίας τις πτωχὸς κυβερνήτης, ὅστις δὲν σωφρονίζεται ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦ προκατόχου του, ἀναλαμβάνων ἐκάστοτε τὸ κινδυνωδέστατον ἔργον· καὶ τὴν φορὰν ταύτην, τὸ ταχύπλουν, λήγοντος τοῦ Μαρτίου, τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ τοῦ χειμῶνος γενομένου, εἶχε βυθισθῆ· ὁ δὲ παπα-Βαγγέλης, ὁ ἐφημέριος ἅμα καὶ ἠγούμενος καὶ μόνος ἀδελφὸς τοῦ μονυδρίου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἔχων κατ' εὐνοίαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐξάρχου καὶ πνευματικοῦ τῶν ἀπέναντι χωρίων, καίτοι γέρων ἤδη, ἔπλεε τετράκις τοῦ ἔτους, ἤτοι κατὰ πᾶσαν τεσσαρακοστήν, εἰς τὰς ἀντικρὸν ἐκτεινομένας ἀκτάς, ὅπως ἐξομολογήσῃ καὶ καταρτίσῃ πνευματικῶς τοὺς δυστυχεῖς ἐκεῖνους δουλοπαροίκους, τοὺς «κουκκουβίνους ἢ κουκκοσκιάχτες»*, ὅπως τοὺς ὠνόμαζον, σπεύδων, κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστήν, νὰ ἐπιστρέψῃ ἐγκαίρως εἰς τὴν μονὴν τοῦ ὅπως ἐορτάσῃ τὸ Πάσχα· ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος, τὸ ταχύπλουν εἶχε βυθισθῆ, ὡς εἶπομεν, ἢ συγκοινωνία ἐκόπη ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, καὶ οὕτως ὁ παπα-Βαγγέλης ἔμεινεν ἀκουσίως, ἠναγκασμένος νὰ ἐορτάσῃ τὸ Πάσχα πέραν τῆς πολυκυμάντου καὶ βορειοπλήκτου θαλάσσης, τὸ δὲ μικρὸν ποιμνίον του, οἱ γείτονες τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, οἱ χωρικοὶ τῶν Καλυβιῶν, ἐκινδύνευον νὰ μείνωσιν ἀλειτούργητοι.

Τινές εἶπον γνώμην νὰ παραλάβωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των καὶ νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν πολίχνην, ὅπως ἀκούσωσι τὴν Ἀνάστασιν καὶ λειτουργηθῶσιν· ἀλλ' ὁ μπαρμπα-Μηλιός, ὅστις ἔκαμνε τὸν προεστὸν εἰς τὰ Καλύβια, καὶ ἤθελε νὰ ἐορτάσῃ τὸ Πάσχα ὅπως αὐτὸς ἐνόει, ὁ Φταμηνίτης, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ ἐκθέσῃ τὴν γυναῖκά του εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πλήθους, καὶ ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης, χωρικός ὅστις «τὰ ἤξευρεν ἀπ' ἔξω ὅλα τὰ γράμματα τῆς Λαμπρῆς», ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγνώσῃ τίποτε «ἀπὸ μέσα», καὶ ἐπεθύμει νὰ ψάλῃ τὸ «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε», — οἱ τρεῖς οὗτοι ἐπέμειναν, καὶ πολλοὶ ἠσπάζθησαν τὴν γνώμην των, ὅτι ἔπρεπεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ πείσωσιν ἓνα τῶν ἐν τῇ πόλει ἐφημερίων ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ Καλύβια νὰ τοὺς λειτουργήσῃ.

Ὁ καταλληλότερος δέ, κατὰ τὴν γνώμην πάντων, ἱερεὺς τῆς πόλεως, ἦτο ὁ παπα-Κυριάκος, ὅστις δὲν ἦτο «ἀπὸ μεγάλο τζάκι», εἶχε μάλιστα καὶ συγγένειαν μὲ τινὰς τῶν ἐξωμεριτῶν, καὶ τοὺς κατεδέχετο. Ἦτο ὀλίγον τσάμης, καθὼς ἔλεγαν. Δὲν ἔτρεφε προλήψεις. Ἦκούετο μάλιστα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ὅτι ὁ ἱερεὺς οὗτος εἶχε καὶ τὴν συνήθειαν «ν' ἀποσώνῃ* τὰ παιδιὰ» εἰς τοὺς κόλπους τῶν μητέρων, τῶν ἐνοριτισσῶν του. Ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἔλεγον οἱ ἀστεῖοι ἢ οἱ φθονεροί, καὶ μόνον οἱ ἀνόητοι τὸ ἐπίστευον. Ὁ ἐφημέριος οὗτος, ὡς οἱ πλεῖστοι τοῦ γνησίου ἑλληνικοῦ κλήρου, πλὴν μικροῦ ἐλευθεριασμοῦ, ἦτο κατὰ τὰ ἄλλα ἄμεμπτος.

Τοῦτο ναί, ἀληθεύει, ἀλλ' οἱ ἔγγαμοι ἱερεῖς, πενόμενοι καὶ δυσπραγοῦντες, ἐπιτακτικὴν ἔχοντες ἀνάγκην νὰ θρῆψωσι τὰ τέκνα των, φαίνονται ὡς πλεονέκται, καὶ καταντῶσι νὰ μὴ τρέψωσι πλέον ἐμπιστοσύνην οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς συλλειτουργοὺς των. Τοῦτο ἔπασχε καὶ ὁ παπα-Κυριάκος, ὅστις ἐπεθύμει μὲν νὰ ὑπάγῃ νὰ κάμῃ Ἀνάστασιν εἰς τοὺς χωρικούς, διότι ἦτο ἀνοιχτόκαρδος καὶ ἤθελε νὰ χαρῇ καὶ αὐτὸς ὀλίγην Ἀνάστασιν καὶ ὀλίγην ἀνοιξιν, ἀλλ' ἐδυσπίστει εἰς τὸν συνεφημέριόν του, καὶ ἔπειτα δὲν ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τὴν ἐνορίαν μὲ ἓνα μόνον ἱερέα τοιαύτην ἡμέραν. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ παπα-Θεοδωρῆς ὁ Σφοντύλας, ὁ συνεφημέριός του, τὸν παρεκίνησε νὰ ὑπάγῃ, εἰπὼν ὅτι καλὸν ἦτο νὰ μὴ χάσωσι καὶ τὸ εἰσόδημα τῶν Καλυβιῶν, αἰνιττόμενος ὅτι τὰ τε ἐκ τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ ἔσοδα καὶ τὰ τῆς ἐξοχικῆς παροικίας, ἀμφότερα ἐξ ἴσου θὰ τὰ ἐμοιράζοντο.

Τοῦτο δὲν ἔπεισε τὸν παπα-Κυριάκον, τῷ ἐνέπνευσε μάλιστα πλείονας ὑποψίας· ἀλλ' ὅτε ἠρώτησε τὴν γνώμην τοῦ συλλειτουργοῦ του, ἦτο ἤδη κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα ἀποφασισμένος νὰ ὑπάγῃ· ἔπειτα ὑπεχρέωσε τὸν υἱὸν του Ζάχον, μορφάζοντα καὶ μεμψιμοιροῦντα, νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ ἐνοριακῷ ναῷ κατάσκοπος εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα, νὰ παραλάβῃ τὸ μερίδιον τῶν προσφορῶν καὶ συλλειτουργικῶν, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ὅτε θὰ ἀνέτελλεν ἤδη ἡ ἡμέρα, ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ Καλύβια παρ' αὐτῷ.

* * *

Ἡ Πούλια ἦτο ἤδη ὑψηλά, «τέσσαρες ὥρες νὰ φέξη», καὶ ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης, ἀφοῦ ἐξύπνισε τὸν ἱερέα, κατασκευάσας πρόχειρον σήμαντρον ἐκ στερεοῦ ξύλου καρυᾶς καὶ πληκτρον, περιήρχετο τὰ Καλύβια θορυβωδῶς κρούων ὅπως ἐξεγείρη τοὺς χωρικούς.

Εἰσῆλθον εἰς τὸ μικρὸν ἐξωκκλήσιον τοῦ Ἀγ. Δημητρίου. Εἷς μετὰ τὸν ἄλλον προσήρχοντο οἱ χωρικοὶ μὲ τὰς χωρικὰς των καὶ μὲ τὰ καλά των ἐνδύματα.

Ὁ ἱερεὺς ἔβαλεν εὐλογητόν.

Ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης ἤρχισε νὰ τὰ λέγη ὅλα ἀπ' ἔξω, τὴν προκαταρκτικὴν προσευχὴν καὶ τὸν Κανόνα, τὸ *Κύματι θαλάσσης*.

Ὁ παπα-Κυριάκος προέκυψεν εἰς τὰ βημόθυρα, ψάλλον τὸ *Δεῦτε λάβετε φῶς*.

Ἦναψαν τὰς λαμπάδας κ' ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὸ ὑπαιθρον ν' ἀκούσωσι τὴν Ἀνάστασιν. Γλυκεῖαν καὶ κατανυκτικὴν Ἀνάστασιν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθούτων δένδρων, ἠτῶν ὑπὸ ἐλαφρᾶς αὔρας σειομένων εὐωδῶν θάμνων, καὶ τῶν λευκῶν ἀνθέων τῆς ἀγραμπελιᾶς, «*neige odorante du printemps*»*.

Ψαλέντος τοῦ Χριστοῦ ἀνέστη, εἰσῆλθον πάντες εἰς τὸν ναόν. Θὰ ἦσαν τὸ πολὺ ἐβδομήκοντα ἄνθρωποι, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παῖδες.

Ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸν Κανόνα τοῦ Πάσχα, ὁ δὲ ἱερεὺς, ἅμα ἀντιψάλλον αὐτῶ ἐξ ἀνάγκης ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βήματος, ἠτοιμάζετο «νὰ πάρῃ καιρόν»*, καὶ ἀφοῦ τελέσῃ τὸν ἀσπασμόν, νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν λειτουργίαν.

Ἄλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, εἰσῆλθεν ἡ μάλλον εἰσώρμησεν εἰς τὸ ναῖδιον, ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο ἄλλων ὁμηλικῶν του, δωδεκαέτης περίπου παῖς, ὑψηλὸς ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν του, ἀσθμαίνων καὶ ἐν ἐξάψει. Ἦτο ὁ Ζάχος, ὁ υἱὸς τοῦ παπα-Κυριάκου.

Εἰσέβαλε πνευστιῶν εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα καὶ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸν ἱερέα. Ἡ φωνὴ του ἠκούετο ἀπὸ τοῦ χοροῦ, ἀλλ' αἱ λέξεις δὲν διεκρίνοντο.

Ἴδου τί ἔλεγεν ἐν τούτοις·

— Παπά, παπά!...

(Τὰ παπαδόπουλα ἐκάλουν συνήθως παπὰ τὸν πατέρα των.)

— Παπά, παπά!... ὁ παπα-Σφοντύλας... ἀπ' τὴν ὀξώπορτα... τίς λειτουργίεις... ἀπ' τ' αἰ-βῆμα ἢ πεθερά του... κ' ἡ παπαδιά... κουβαλοῦν...

ἀπ' τὴν ὀξώπορτα... τὶς λειτουργιές... τοὺς εἶδα... ἀπ' τὴν ὀξώπορτα... τὶς λειτουργιές... ἀπ' τ' αἰ-βῆμα... κ' ἡ πεθερά του... κ' ἡ παπαδιά...

Μόνος ὁ παπα-Κυριάκος ἦτο ἱκανὸς νὰ βγάλῃ νόημα ἀπὸ τὰ ἀσυνάρτητα ταῦτα καὶ ἀσθματικὰ τοῦ υἱοῦ του. Ἴδου δὲ πῶς ἐξήγησε τὰ λεγόμενα· «Ὁ παπα-Θοδωρῆς ὁ Σφοντύλας, ὁ σύντροφός του εἰς τὴν ἐνορίαν, ἔκλεπτε τὰς προσφορὰς, μεταβιβάζων αὐτὰς διὰ τῆς ἐξωθύρας τοῦ ἱεροῦ βήματος εἰς χεῖρας τῆς συζύγου καὶ τῆς πενθερᾶς του».

Ἴσως τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἦτο τόσο ἀληθές, ὅσον ὁ Ζάχος ἤθελε νὰ τὸ παραστήσῃ. Διότι οὗτος, ἀγαπῶν ὡς ὅλοι οἱ νέοι τὴν ἐξοχὴν καὶ τὴν διασκέδασιν, μετὰ δυσκολίας εἶχεν ὑπακούσει εἰς τὸ πατρικὸν κέλευσμα, ὅπως μείνῃ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀφορμὴν θὰ ἐζήτει διὰ νὰ τὸ στρίψῃ καὶ μεταβῇ εἰς νυκτερινὴν ἐκδρομὴν εἰς τὰ Καλύβια, ἀφοῦ μάλιστα εὐκόλως εὔρισκε συνοδοιπόρους ὁμήλικας.

Ἄλλ' ὁ παπα-Κυριάκος δὲν ἐσυλλογίσθη τίποτε. Ἐξήφθη ἀμέσως, ἠγανάκτησε, δὲν ἐκρατήθη. Ἦμαρτεν. Ἀντὶ δὲ νὰ καταφέρῃ σφοδρὸν ράπισμα κατὰ τῆς παρειᾶς τοῦ υἱοῦ του, καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡσυχος τὸ καθῆκον του... ἀπέβαλεν εὐθύς τὸ ἐπιτραχήλιον, ἐξεδύθη τὸ φαιλόνιον, καὶ διασχίσας τὸν ναὸν ἐξῆλθεν, ἀποφεύγων τὸ βλέμμα τῆς πρεσβυτέρας του, ἥτις τὸν ἔβλεπεν ἔντρομος.

Ἄλλ' ὁ μπαρμπα-Μηλιὸς κάτι ὑπώπτευσεν ἐκ τῶν κινήματων τούτων, καὶ ἐξῆλθε κατόπιν του.

Εἰς πεντήκοντα δὲ βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ναοῦ, μεταξὺ τριῶν δένδρων καὶ δύο φρακτῶν, ὁ ἐπόμενος διάλογος συνήφθη·

— Παπά, παπά, ποῦ πᾶς;

— Θὰ ῥθῶ βλογημένε, τώρα, ἀμέσως πίσω.

Δὲν ἤξευρε τί νὰ εἶπῃ. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εἶχεν ἀπόφασιν νὰ καταβῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ ζητήσῃ λόγον διὰ τὴν κλοπὴν ἀπὸ τὸν συνεφημέριόν του! Εἰς τὸ βάθος δὲ τῆς συνειδήσεώς του ἔλεγεν ὅτι εἶχε καιρὸν νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ τελέσῃ τὴν λειτουργίαν.

— Ποῦ πᾶς; ἐπέμενεν ὁ μπαρμπα-Μηλιός.

— Ἄς διαβάξῃ ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, κ' ἔφθασα.

Ἐλησμόνει ὅτι ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγνώσῃ ἄλλα ἢ ὅσα ἀπὸ στήθους ἐγνώριζεν.

— Αφήνω καὶ τὴν παπαδιά μου, ἐδῶ, βλογημένη, ἐπανέλαβεν ὁ παπα-
Κυριάκος, ἀμηχανῶν τί νὰ εἴπῃ· σᾶς ἀφήνω τὴν παπαδιά μου!

Καὶ λέγων ἔτρεχεν.

Ὁ μπαρμπα-Μηλιὸς ἐπανῆλθε κατηφῆς ἐντὸς τοῦ ναοῦ.

— Καλὰ τὸ ἔλεγα ἐγώ, ἐψιθύρισε.

* * *

Μεγίστη ἀπορία ἐπεκράτει ἐν τῷ παρεκκλησίῳ. Οἱ χωρικοὶ ἐκοίταζον
ἐρωτηματικῶς ἀλλήλους. Ψιθυρισμοὶ ἠκούοντο.

Αἱ γυναῖκες ἡρώτων τὴν παπαδιά νὰ εἴπῃ αὐταῖς τί τρέχει· ἀλλ' αὕτη ἦτο ἡ
ὀλιγώτερον πάντων τῶν ἄλλων γνωρίζουσα.

Ἐν τούτοις ὁ ἱερεὺς ἔτρεχεν, ἔτρεχεν. Ὁ ψυχρὸς ἀῆρ ἐδρόσισεν ὀλίγον τὸ
μέτωπόν του.

— Καὶ πῶς νὰ θρέψω ἐγώ τόσα παιδιά, ἔλεγεν, ὀκτώ, μὲ συμπάθειο, κ' ἡ
παπαδιά ἐννιά, κ' ἐγώ δέκα! Ὁ ἕνας νὰ σὲ κλέφτῃ ἀπ' ἐδῶ, κι ὁ ἄλλος ἀπ'
ἐκεῖ!...

Πεντακόσια βήματα ἀπὸ τοῦ ναοῦ, ὁ δρόμος ἐκατηφόριζε, καὶ κατήρχετό τις
εἰς ὠραίαν κοιλάδα. Εἷς νερόμυλος εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς κλιτύος ἐκείνης, παρὰ
τὴν ὁδόν.

Ἀκούσας ὁ ἱερεὺς τὸν ἡδὺν μορμυρισμὸν τοῦ ρύακος, αἰσθανθεὶς ἐπὶ τοῦ
προσώπου του τὴν δρόσον, ἐλησμόνησεν ὅτι εἶχε νὰ λειτουργήσῃ (πῶς καὶ
ποῦ νὰ λειτουργήσῃ;) καὶ ἔκυψε νὰ πῖῃ ὕδωρ. Ἀλλὰ τὸ χεῖλός του δὲν εἶχε
βραχῆ ἀκόμη, καὶ αἴφνης ἐνθυμήθη, ἀνένηψεν.

— Ἐγὼ ἔχω νὰ λειτουργήσω, εἶπε, καὶ πίνω νερό;...

Καὶ δὲν ἔπιε.

Τότε ἦλθεν εἰς αἴσθησιν.

— Τί κάμνω ἐγώ, εἶπε, ποῦ πάω;

Καὶ ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ·

— Ἥμαρτον, Κύριε, εἶπεν, ἥμαρτον! μὴ μὲ συνερισθῆς.

Ἐπανέλαβε δέ:

—Ἐὰν ἐκεῖνος ἔκλεψεν, ὁ Θεὸς ἄς τὸν... συγχωρήση... κ' ἐκεῖνον κ' ἐμέ.
Ἐγὼ πρέπει νὰ κάμω τὸ χρέος μου.

Ἦισθάνθη δάκρυ βρέχον τὴν παρειάν του.

—ὦ Κύριε, εἶπεν ὀλοψύχως, ἡμαρτον, ἡμαρτον! Σὺ παρεδόθης διὰ τὰς
ἁμαρτίας μας, καὶ ἡμεῖς σὲ σταυρώνομεν κάθε μέρα.

Καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν ἀνήφορον, σπεύδων νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ
παρεκκλήσιον, ὅπως λειτουργήσῃ.

— Καὶ ἤθελα νὰ πῶ καὶ νερό, εἶπε, δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λειτουργήσω. Ἀλλὰ
πῶς νὰ κάμω; Δὲν πρέπει νὰ μεταλάβω! Θὰ λειτουργήσω χωρὶς μετάληψιν,
δὲν εἶμαι ἄξιος!... «Δεῦτε τοῦ καινοῦ τῆς ἀμπέλου γεννήματος!...» Ἐγὼ
ἄξιος δὲν εἶμαι!

Καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν ναόν, ὅπου μετ' ἀγαλλιάσεως οἱ χωρικοὶ τὸν εἶδον.

Ἐτέλεσε τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν, καὶ μετέδωκεν εἰς τοὺς πιστοὺς,
φροντίσας νὰ καταλύσῃ διὰ στόματος αὐτῶν ὅλον τὸ ἅγιον ποτήριον.
Αὐτὸς δὲν ἐκοινώνησεν, ἐπιφυλαττόμενος νὰ τὸ εἴπῃ εἰς τὸν πνευματικόν,
καὶ πρόθυμος νὰ δεχθῇ τὸν κανόνα.

* * *

Περὶ τὴν μεσημβρίαν, μετὰ τὴν Β' Ἀνάστασιν, οἱ χωρικοὶ τὸ ἔστρωσαν ὑπὸ
τὰς πλατάνους, παρὰ τὴν δροσερὰν πηγὴν.

Ὡς τάπητας εἶχον τὴν χλόην καὶ τὰ χαμολούλουδα, ὡς τράπεζαν πτερίδας
καὶ κλάδους σχοίνων.

Ἡ δροσερὰ αὐρα ἐκίνει μετὰ θροῦ τοὺς κλῶνας τῶν δένδρων, καὶ ὁ
Φταμηνίτης μὲ τὴν λύραν τοῦ ἀντέδιδε φθόγγους λιγυροῦς.

Ἡ ὠραία Ξανθή, ἡ σύζυγος τοῦ Φταμηνίτου, ἐκάθητο μετὰ τῆς μητρὸς
τῆς Μελάχως καὶ τῆς θεία-Κρατήρας, τῆς πενθερᾶς τῆς, φροντίζουσα νὰ
ἔχη ἐν μέρει τὰς παρειὰς κεκαλυμμένας μὲ τὴν μανδήλαν, καὶ νὰ βλέπῃ
μᾶλλον πρὸς τὸν κορμὸν τῆς γιγαντιαίας πλατάνου, ὅπως μὴ τὴν
κοιτάζωσιν οἱ ἄνδρες, καὶ ζηλεύῃ ὁ σύζυγός τῆς.

Ἡ ἀδελφὴ τῆς, τὸ Ἀθῶ, δεκαπεντοῦτις κόρη ἄγαμος, ἄφροντις, ὠραία καὶ
αὐτὴ, ποσάκις δὲν τὴν ἐπείραζε λέγουσα· «Ἀρή, τί τὸν ἤθελες, ἀρή; Δὲν τὸν
ἔπαινα, νὰ μοῦ χαρίζανε τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα... Καλύτερα νὰ γινόμουν
καλόγρια!»

Τὸ βέβαιον ἦτο ὅτι ὁ Φταμηνίτης δὲν διέπρεπεν οὔτ' ἐπὶ κάλλει οὔτε ἐπὶ

μεγέθει σώματος, ἀλλ' ἀνεπλήρου τὰς ἐλλείψεις ταύτας δι' εὐστροφίας σώματος καὶ πνεύματος καὶ διὰ φαιδρότητος καὶ εὐθυμίας.

Ὁ παπα-Κυριάκος προήδρευε τοῦ συμποσίου, ἔχων ἀπέναντί του τὴν παπαδιά, βραχύσωμον, στρογγυλοπρόσωπον, μελαγχροινὴν, ἀγαθωτάτην, ἣτις ἐν ἀθωότητι ἐξεκόλαπτε σχεδὸν κατ' ἔτος ἐν παπαδόπουλον, χωρὶς νὰ τὴν μέλη οὔτε διὰ παλληκαροβότανα, οὔτε διὰ στριφοβότανα, περὶ ἃ τυρβάζουσιν ἄλλαι γυναῖκες.

Δεξιόθεν τοῦ ἱερέως ἐκάθητο ὁ μπαρμπα-Μηλιός, προεστὼς ἅμα καὶ πρόθυμος θεράπων τῆς κοινότητος, ἡξεύρων νὰ ψήνη ὡς οὐδεὶς ἄλλος τὸ ἄρνι, λιανίζων μεθοδικώτατα δι' ὅλους, καὶ τρώγων ἅμα καὶ προπίνων.

Εἰς τὰς προπώσεις μάλιστα δὲν εἶχεν ἐφάμιλλον. Μετὰ τὴν σύντομον καὶ τυπικὴν τοῦ ἱερέως πρόποσιν, ἐγερθεὶς ὁ μπαρμπα-Μηλιός, κρατῶν τὴν τσότραν τὴν ἑπταόκαδον, ἤρχισε νὰ χαιρετίζῃ τοὺς πάντας καὶ ἕνα ἕκαστον ὡς ἑξῆς·

— Χριστὸς Ἀνέστη! ἀληθινὸς ὁ Κύριος! Ζῆ καὶ βασιλεύει εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας!

Εἶτα μετὰ τὸ προοίμιον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οὐσίαν·

— Γεῖά μας! καλὴ γεῖά! διάφορο! καλὴ καρδιά! Παπά μ', νὰ χαίρεσαι τὸ πετραχήλι σ'! Παπαδιά, νὰ χαίρεσαι τὸν παπά σ' καὶ τὰ παιδάκια σ'! Εἰς ἀδερφε Θεοδωρή! νὰ ζήσης, νὰ τς χαίρεσαι! Κουμπάρε Παναγιώτη! ὅπως ἔτρεξες μὲ τὸ λάδ' νὰ τρέξης καὶ μὲ τὸ κλῆμα! Συμπεθέρα Κρατήρα! Νὰ χαίρεσαι, μ' ἕναν καλὸν γαμπρό! Ἀνιψιὲ Γιώργη! Τίμια στέφανα! στὸ γάμο σας νὰ χαροῦμε. Κουμπάρα Κυπαρισσοῦ! μὲ μιὰ καλὴ νύφη, νὰ ζήσης, νὰ χαρῆς! ἐβίβα ὅλοι! Τέ-περ-τε*! Πάντα χαρούμενοι! Στὴν ὑγείά σας! Συμπεθέρα Ξαθή! καλὴ λευθεριά! Στὴν ὑγείά σας! Πάντα χαρούμενοι! Πάντα μὲ τὸ καλό!

Καὶ ἀνάλογος πρὸς τὸ πρόσωπον ὑπῆρξεν ἡ πόσις.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Φταμηνίτης ἠθέλησε νὰ προπύῃ, κατ' ἄλλον ὅμως στενωτέρου τρόπου· ἠθέλησε νὰ βρῆ τὴν γυναῖκά του, καὶ ἠνάγκασεν αὐτὴν ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν πρόποσιν·

— Μπρόμ!

— Πιὲ κὶ δό μ'!

— Μὲ κρασί!

— Καλῶς τ'ν ἀγάπη μ' τὴ χρυσῆ!

Καὶ πῶν αὐτός, μετεβίβασε τὴν τσότραν εἰς τὴν ὠραίαν Ξανθὴν, ἣτις ἔβρεξε τὰ χεῖλη.

Εἶτα ἤρχισαν τὰ ἄσματα. Ἐν πρώτοις τὸ Χριστὸς ἀνέστη, ὕστερον τὰ θύραθεν. Ὁ μπαρμπα-Μηλιὸς θελήσας νὰ ψάλλῃ καὶ αὐτὸς τὸ Χριστὸς ἀνέστη, τὸ ἐγύριζε πότε εἰς τὸν ἀμανὲ καὶ πότε εἰς τὸ κλέφτικο.

Ἄλλ' ὁ ἰδιορρυθμότερος πάντων τῶν ψαλτῶν ἦτο ὁ μπαρμπα-Κίτσος, γηραιὸς χωροφύλαξ, Χειμαρριώτης, παλαιὸς ταχτικός, λησμονημένος ἀπὸ τῆς βαυαρικῆς ἐποχῆς ἐν τῇ νήσῳ. Ἀμφέβαλλε καὶ αὐτὸς ἂν τὸν εἶχαν περασμένον εἰς τὰ μητρῶα, πότε τοῦ ἔστελναν μισθόν, πότε ὄχι. Ἐφόρει χιτῶνα μὲ ἀνοικτὰς χειρῖδας, βραχεῖαν περισκελίδα μέχρι τοῦ γόνατος καὶ τουζλούκια*. Ὁ δήμαρχος τοῦ τόπου (διότι ὑπῆρχε φεῦ! καὶ δήμαρχος) τὸν εἶχε στείλει νὰ κάμῃ Πάσχα εἰς τὰ Καλύβια, διὰ νὰ φυλάξῃ δῆθεν τὴν τάξιν, καίτοι οὐδεμιᾶς φυλάξεως ἦτο ἀνάγκη. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸν ἔστειλε νὰ καλοπεράσῃ πλησίον τῶν ἀνοιχτοκάρδων ἐξωμεριτῶν, οἵτινες τοῦ ἤρρεσκον τοῦ μπαρμπα-Κίτσου, ἄς τοὺς ἔλεγον καὶ «τσουπλακιές»* ἢ «χαλκοδέρες»*. Ἐὰν ἔμενεν ἐν τῇ πόλει, ὁ δήμαρχος θὰ ἦτο ὑπόχρεως νὰ τὸν φιλεύσῃ τὸν μπαρμπα-Κίτσον, καθὼς τὸν εἶχαν κακομάθει οἱ προκάτοχοί του, ἔλεγε, — νὰ τὸν φιλεύσῃ κουλούραν καὶ αὐγά. Τί ἔθιμα!...

Ὁ μπαρμπα-Κίτσος, ἀφοῦ ἠσπάσθη τρεῖς ἢ τετράκις τὴν τσότραν, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ Χριστὸς ἀνέστη κατ' ἰδιάζοντα αὐτῷ τρόπον, ὡς ἑξῆς:

Κ'στὸ - μπρὲ - Κ'στὸς ἀνέστη
ἐκ νεκρῶν θ α ν ἄ τ ω ν,
θάνατον μ π α τ ἦ σ α ς,
κ' ἔ ν τ ο ι ς - ἔ ν τ ο ι ς μνήμασι,
ζωὴν π α μ μ α κ ἄ ρ ι σ τ ε!

Καὶ ὅμως, μεθ' ὅλην τὴν ἰδιορρυθμίαν ταύτην, οὐδεὶς ποτε ἔψαλεν ἱερὸν ἄσμα μετὰ πλείονος χριστιανικοῦ αἰσθήματος καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἐξαιρουμένου ἴσως τοῦ γνωστοῦ ἐν Ἀθήναις γηραιοῦ καὶ σεβασμίου Κρητός, τοῦ ψάλλοντος τὸ Ἄλαλα τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν μὲ τὴν ἐξῆς προσθήκην· «Ἄλαλα τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν τῶν μὴ προσκυνούντων, οἱ κερατάδες! τὴν εἰκόνα σου τὴν σεπτὴν...»

Ἀληθεῖς ὀρθόδοξοι Ἕλληνες!

* * *

Περὶ τὴν δειλὴν εἶχεν ἀρχίσει ὁ χορὸς, χορὸς κλέφτικος (διότι αἱ γυναῖκες ἐπεφυλάττοντο διὰ τὴν Δευτέραν καὶ τὴν Τρίτην ὅπως χορεύσωσι τὸν συρτὸν καὶ τὴν καμάρα), καὶ ὁ παπα-Κυριάκος, μετὰ τῆς παπαδιάς καὶ τοῦ Ζάχου, ὅστις ἐγλύτωσε τὸ ξύλο χάριν τῆς ἡμέρας (διότι ὁ πατὴρ του εἶχε θυμώσει εἶτα κατ' αὐτοῦ, ὡς γενομένου αἰτίου τῆς χασμωδίας ἐκείνης),

ἀποχαιρετίσαντες τὴν συντροφίαν, κατήλθον εἰς τὴν πολίχνην.

Ὁ παπα-Κυριάκος ἔδωκε πλήρες εἰς τὸν συνεφημέριόν του τὸ ἀπὸ τῆς ἔξοχῆς μερίδιον, καὶ οὔτε κατεδέχθη νὰ κάμη λόγον περὶ τῆς ὑποτιθεμένης κλοπῆς.

Ἐν τούτοις ὁ παπα-Θοδωρῆς οἴκοθεν τῷ εἶπεν ὅτι τὸ ἐκ τῆς ἐνορίας μερίδιόν του εὐρίσκετο ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, τοῦ παπα-Θοδωρῆ. Ἐκρίνε καλόν, εἶπε, νὰ μετακομίση διὰ τῆς ἔξωθύρας τοῦ ἀγ. βήματος οἴκαδε καὶ τὰ δύο μερίδια, διὰ νὰ μὴ βλέπουν τινὲς τῶν ἄγαν ἐπιπολαίων καὶ γλωσσαλγῶσιν ὅτι οἱ ἱερεῖς ἔχουν δῆθεν πολλὰ εἰσοδήματα. «Ὁ κόσμος ξιππάζεται, εἶπεν, ἄμα μᾶς ἰδῆ μιὰ καλὴ μέρα νὰ πάrouμε τίποτε λειτουργίης, καὶ δὲν συλλογίζεται πόσες ἑβδομάδες καὶ μῆνες παρέρχονται ἄγονοι!»

Ἐντεῦθεν ἡ παρανόησις τοῦ Ζάχου.

(1890)